

HISTORIE POUŽÍVÁNÍ A ZÁKAZU MUČENÍ

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Přehled

1. Období před inkvizicí
2. Období inkvizice
3. Osvícenství
4. 19.–21. století

Historie používání a zákazu mučení

1. Období před inkvizicí

1. Období před inkvizicí

- První záznamy o mučení ze starověkého Egypta
- V antickém Řecku byli mučení vystaveni pouze otroci
 - Svědectví otroka bylo přípustné **výhradně** v případě, bylo-li vynuceno mučením.
 - Otroek nepodléhal právu, takže případné ublížení na zdraví otroka se právně týkalo jeho pána.
 - Z procedurálního hlediska plnil otrok pouze úlohu svědka (výslech ohledně trestných činů, ze kterých byl obviněn jeho pán).

1. Období před inkvizicí

Antický Řím:

- svobodní občané mohli být vystaveni mučení, jestliže byli podezřelí ze spáchání závažného trestného činu (odmítání autority císaře nebo jeho zástupců).
- nižší třídy a otroci směli být vystaveni mučení i v jiných případech.
- mučení bylo považováno za prostředek k udržení moci v rukou vládnoucí třídy.
- mučení bylo používáno i k vynucení zřeknutí se víry u prvních křesťanů.

Historie používání a zákazu mučení

2. Období inkvizice

2. Období inkvizice

- Středověk: mučení se přijetím římského práva stalo formální součástí evropských justičních soustav
- **Zkouška bolestí** představovala běžný způsob ke zjištění viny:
 - byl-li obviněný nevinen, Bůh jej měl ochránit před zraněním.
 - rozdíl: mučení nebylo používáno k prokázání viny obviněného, ale k vynucení přiznání (případ nerozhodl Bůh, nýbrž člověk).
 - v roce 1215 papež zakázal používání zkoušky bolestí členy církve.

2. Období inkvizice

- V roce 1252 bylo mučení zavedeno pro účely získání **přiznání**.
- Samotnému mučení předcházel tento postup:
 - obviněnému bylo vyhrožováno mučením.
 - obviněnému byly v temné mučírně ukázány mučicí nástroje způsobem vzbuzujícím pocit strachu.
 - obviněný byl konfrontován s katem (kat byl oděn celý v černém a měl zakrytou hlavu i obličej).
 - obviněný byl se svázanýma rukama vysvléknut do spodního prádla

➔ *Cíl: vyvolání pocitu naprosté bezmoci během výslechu*

2. Období inkvizice

Tento způsob využití tortury byl úzce propojen s justičním systémem, který vyznával **přiznání** coby „**královnu důkazů**“.

- Odsouzení obviněného vyžadovalo konkrétní **důkazy**, shodná **svědectví** alespoň dvou svědků nebo **přiznání**
- Předpokladem k využití tortury byl určitý **stupeň okolnostních důkazů**, které by i dnes postačovaly k odsouzení obviněného
- Anglický systém zvykového práva: méně spoléhal na přiznání, tudíž takřka žádný prostor pro torturu

2. Období inkvizice

Středověké inkvizice: Tortura hrála ústřední roli v soudním systému v období od 13. do 18. století

- Tortura se používala zejména proti kacířským hnutím
- V roce 1484 papež výslovně schválil použití tortury v případech čarodějnictví
- Jestliže žena dokázala přestát torturu bez přiznání, bylo tuto skutečnost možno interpretovat jako „vliv zlých sil“
- Vrcholem honů na čarodějnice byly roky 1562, 1590, 1626 a 1650

Historie používání a zákazu mučení

3. Osvícenství

3. Osvícenství

Mučení bylo zakázáno takřka v celé Evropě v důsledku:

- humánnějšího trestního práva – soudní řízení a tresty respektovaly důstojnost člověka
- formálních pochybností o užitečnosti mučení
- důležitých změn v právním systému, kde okolnostní důkazy hrály důležitější roli, a v důsledku zavedení nových trestů, například „trest založený na podezření“ (Verdachtsstrafe): Tento trest vyplnil mezeru mezi trestem smrti na jedné a zproštěním obžaloby na druhé straně.

Historie používání a zákazu mučení

4. 19.-21. století

4. 19.-21. století

Tortura coby formální a legální technika výslechu prakticky vymizela, s těmito výjimkami:

- Sovětský svaz (1917–1922), fašistická Itálie a Španělsko a národně socialistické Německo.
- 50. léta 20. století: francouzská koloniální správa vystavovala mučení mnoho Alžíránů.
- Období studené války, totalitní režimy v jižní Americe a Africe a válka na Balkáně v 90. letech 20. století.

4. 19.-21. století

- Mučení a špatné zacházení je stále v mnoha zemích světa rutinní záležitostí, ačkoli **mezinárodní právo je bezvýhradně zakazuje.**
- Účel a postupy mučení se v průběhu času výrazně změnily:
 - posun směrem k „čistému mučení“, které nezanechává viditelné stopy, v USA, Francii a Velké Británii; tyto postupy se následně rozšířily do nedemokratických zemí
 - Účel mučení se posunul (alespoň v demokratických zemích) od vynucení přiznání k *dřívějšímu* zločinu k získání informací o ***budoucích událostech***

4. 19.-21. století

„Čisté mučení“ v demokratických zemích, aby mučení nebylo zjistitelné, zejména z důvodu

- legitimacy demokratických vlád a jejích postupů vůči veřejnosti
- uznávání lidských práv
- intenzivnějšího sledování zavádění a dodržování lidských práv